

dmih vrhov. Poti so dokaj enakomerno razporejene po vsej Sloveniji, nekoliko več jih je le v Julijskih in Kamniško-Savinjskih Alpah. Pripovedke so polne divjih mož, vil, škratov, povodnih mož – od nevarnih do zelo prijaznih bitij – večina pripovedk se vendarle konča srečno, še posebej za dobre ljudi. Da se bo srečno končala tudi pot družine, nas avtorica ob opisu vedno opozori tudi na morebitne nevarnosti. Zaradi enostavnosti poti so opisi kratki, jedrnat, vedno pa je zraven še vrsta namigov za obisk znamenitosti v bližini predlaganega cilja. Pomembno je, da v rubriki Dodatno branje avtorica omeni še sorodne pravljice: starši z otroki na določenem izletu lahko primerjajo denimo jezernika, ki so ga iskali prejšnjič, z bitjem, ki se v neznanih globinah pred njimi skriva tokrat. Tako otroku ob pravljicnem svetu nehote gradijo živi svet narave in čudovitih povezav v njem. Pravljice z naravo preprosto ožive. Poleg imenitnih ilustracij, ki spremljajo pravljice, ter skic in lepih fotografij, je dobra ideja tudi majhna ilustracija, ki uvaja sam opis izleta.

Tradicionalno Sidartino oblikovanje pa ne koristi majhnim fotografijam, ki se ponekod stiskajo ob robu besedila – pa so tudi lepe. Morda bi po mnogih letih kazalo razmisliti o kakšni spremembi oblike. Kljub strokovnemu pregledu je v knjigi tudi nekaj geografskih netočnosti (mejni prehod na Kolpi je Petrina, ne Petrinje, Modri pan na skici Mirtoviškega potoka mora biti Modri poh, Gora leži na južni strani Trnovske planote, ne na zahodni, na Prehodavce iz Zadnjice krenemo desno, ne levo), pa tudi jezikovnih napak (tako ves čas hodimo po gozdnih vlekah namesto po vlakah). Opombe, v katerih avtorica hvalevredno razlaga manj znane besede, vsebujejo tudi kakšno dokaj znano (duplo, pečina), medtem ko nekatere manjkajo (npr. bavkati). Ob zajetni, v trde platnice vezani knjigi (da bo trpežna, saj jo bodo listali tudi otroci!), je nekaj napak pričakovanih, bi jih pa bilo dobro opraviti.

Kaj še reči ob tej res lepi knjigi? Že sama naslovnica je pravljicno privlačna, taka pa je tudi vsebina. Potujemo od pomurske ravnice, nad katere vodami plešejo vile, preko gora, kjer robantijo berkmandeljci (gorski škrajte), pa mimo Cerkniškega jezera, kjer kar čakamo, da se od nekdaj prikaže povodni mož, do dežele Petra Klepca ob Kolpi, koder mogočna padla debela kažejo, kot da je junak ravnokar pometel s turško vojsko. Kamorkoli bomo šli, povsod bomo obujali bogato ljudsko pripovedništvo, ga ohranjali mladim rodovom, predvsem pa jim na nevsiljiv način približali naravo, da jih bodo za vedno prevzele njene skrivnosti. Če rečemo nekoliko biblijsko – na poti otroke s starši čaka vsaj sedemdestkrat sedem doživetij – pravljicnih in resničnih. Spodbudna knjiga!

Marjan Bradeško

Jalovec in Mangart v novi podobi

Planinska karta Jalovec in Mangart, zemljevid, 1 : 25000, založila Planinska zveza Slovenije, Ljubljana, 2004.

Ko sem iz zaščitnega ovitka potegnil najnovejšo karto Jalovec in Mangart, sem bil najprej v neprijetni zadregi. Kam z dodatnim dvakrat prepognjenim listom, v katerega je vložen zemljevid? Ta zavihel sicer vsebuje vrsto koristnih informacij, od same legende preko navodil za uporabo koordinatoma (natisnjen na zaščitnem ovitku, ob kotomeru in drugih merilih), časovnega diagrama hoje, seznama kart PZS in tematičnih pripomočkov kartografije. Predstavljajte si, da si morate pomagati z zemljevidom pod dežnikom. Malce nerodno. Verjetno

bi vse na zavihku zapisano lahko spravili tudi na zadnjo stran same karte, ki je sicer prazna. Avtorja karte (Lojze Miklavčič in dr. Dušan Petrovič z Geodetskega inštituta Slovenije) trdita, da ima to tudi prednosti – vsa karta je namenjena vsebini in za iskanje informacij ni potrebno nobeno prepogibanje. Naj uporabniki presodijo sami. Redakcijsko delo s strani PZS je pri izdelavi opravila Ana Kokalj.

Sicer pa je karta novost na našem tržišču – v več pogledih. Že njena velikost (100 x 70 cm) ob merilu 1:25000 nakazuje, da je natančna in vsebinsko bogata. Izdelana je na osnovi državne topografske karte (DTK) enakega merila, po informacijah nekaterih poznavalcev pa vsi popravki, že vneseni v DTK (predvsem imen), tu še niso upoštevani. Tudi oblikovno je karta drugačna od vseh dosedanjih in ob prvem pogledu naredi velik vtis, četudi to še ni karta tipa Tabacco (verjetno najboljše karte v Evropi, italijanskega izdelovalca). Uporabljena ekvidistanca plastnic 10 metrov bo morda koga tudi motila, saj je karta nekam polna, malo zmede lahko povzroči tudi italijanski del, kjer so plastnice na 25 metrov. Poltonsko senčenje pa v vsakem pogledu močno izboljšuje prikaz plastovitosti ozemlja, ki pa ga žal »pokvarijo« barve – nekam blede so. Na karti so poleg standardnih gradnikov, zanimivih za gornike (tri kategorije označenih planinskih poti v čudni oranžnорjavi barvi, nekatere turnosmučarske smeri, lovske in druge neoznačene poti, planinske in lovske kočje), prikazane tudi zapore cest, strmejše ceste pa so še posebej označene. Žal niso prikazane vse zapore cest (denimo v Trebiški dol pod Lepoč), prav tako tudi ni vrisana velika cestna galerija Berebica v Trenti – mimogrede, nad tem mestom leži planina, ki je tokrat zapisana kot Verevica, čeprav smo jo doslej poznali le kot Verevico oziroma Berebico. In še nekaj. Obstojče primerljive karte enakega merila so lažje berljive. Zdi se, kot da so napisali na tokratni karti prepro-

sto premajhni in nekateri gradniki tako neizraziti (denimo stanovi po planinah), da jih je s prostim očesom težko razbrati.

Območje, ki ga pokriva karta, je na južni strani omejeno z dolino potoka Slatenika (zahod) in Lopučniško dolino (vzhod), na severu pa ga omejuje črta med vrhom Monte Nero nad Trbižem (zahod) in severnimi pobočji Velike Bavhe nad Kranjsko goro (vzhod). Dosedanji uporabniki kart PZS bodo ugotovili, da vrisano območje zajema ozemlje obstoječih kart Kranjska gora in Trenta, ki sta obe v enakem merilu, dodan pa je svet severno od Mangarta. Karta tako pokriva izjemno lepo območje naših gora - najdrznejše vrhove Julijcev, samotnen trentarski svet, ostre grebene in senčne doline.

Karta, ki je tiskana na obstoječem kartografskem papirju, ima še nekatere pomanjkljivosti - gore se kljub vsemu spreminjajo. Tako denimo ni vrisana steza na Visoki Mavrinc pod Vršičem, ki je lepo uhojena. Morda se bo kdo obregnil tudi ob imena, ki se ponekod razlikujejo od dosedanjih kart - povzeta so namreč po Registru zemljepisnih imen. Karta se ozira tudi na uporabnike sprejemnikov GPS, ki jih je v naših gorah vse več - poleg kilometrske koordinatne mreže so na njej tudi oznake mreže z gostoto ene kotne minute, ki jo podpirajo omenjeni sprejemniki. Karta Jalovec in Mangart je po številnih vidikih sprememba v kartografiji naših gora. Kako dobra, pa bodo povedali njeni uporabniki, ko se bodo znašli v neznanem svetu in jo bodo izvlekli iz ovitka (pravzaprav iz dveh). Naštete pomanjkljivosti pa naj bodo seveda le dobronamerna pomoč izdelovalcem pri naslednji izdaji.

Marjan Bradeško

Durmitor

Planinci Koroške (PD Ravne) so zbrali Slovensko odpravo (iz Raven na Koroškem, Maribora, Dravograda, Črne na Koroškem, Tolmina, Prebolda, Prevalj) za vzpone po

Anketa o obiskovalcih gora

14. avgusta 2004 so člani Podkomisije za informatiko in analitiko Gorske reševalne službe Slovenije in člani področnih postaj izvedli že tradicionalno anketo obiskovalcev gora v kopnih razmerah. Na lokacijah Kamniško sedlo (v Klinu), Mangartsko sedlo Okrešelj, Vršič in dolina Vrat so izprašali skupaj 284 planincev. 42 % jih je bilo članov PZS. Največ je bilo skupin, ki so obsegale 2-8 oseb. Skoraj polovica anketiranih hodi v hribe tudi pozimi, bere strokovno planinsko literaturo in ve, katere podatke je treba navesti v poročilu o nesreči. Skoraj vsi poznajo telefonsko številko za klic v sili. Več kot polovica jih je bila namenjenih na zelo zahtevne ture, četrtina na zahtevne, nekaj manj pa na lahke. 4 % anketiranih ni imelo primerne obutve, polovica jih je imela s seboj svetilko, več kot polovica prvo pomoč; izmed tistih, ki so se odpravili na zelo zahtevno pot, jih je imelo 34 % čelado, 31 % pa samovarovalni komplet. Skoraj vsi so imeli nahrbtnike, nekaj rezervne obleke, mobilni telefon, po eden v skupini zemljevid. Redki so imeli rokavice (zjutraj je bila temperatura na Kredarici 30 C) in alufolijo. Gorski reševalci so na vsaki točki razstavili opremo, potrebno za gibanje v gorah poleti, in so skupinam predstavili uporabo ter imeli kratko predavanje o nevarnostih in ukrepih ob nesreči. Delili so tudi publikacijo Gornikov svetovalec in razne letake.

Kako v GRS ocenjujejo rezultate ankete? Tehnično opremljenost anketiranih so ocenjevali glede na cilj, tega pa so po klasifikaciji PZS definirali z oznako poti - lahka, zahtevna, zelo zahtevna. Opremljenost je od lokacije do lokacije zelo nihala. Na Mangartu so se zelo zahtevnih poti lotevali predvsem tujci in zaradi njih je delež opremljenih s čelado in samovarovalnim kompletom dokaj velik. Povsem nekaj drugega je bilo anketiranje v Vratih. Anketirani, ki so imeli za cilj Triglav, so se najprej odpravili na zahtevno pot (čez Prag ali po Tominškovi), potem pa na zelo zahtevno (Kredarica - Triglav). Večina anketiranih sploh ni poznala oznake poti in je bila temu primerno neopremljena. Opremljenost tistih, ki so se vzpenjali čez Plemenice (dolga, zelo zahtevna pot), ni bila nič boljša. Baterijsko svetilko je imela le polovica anketiranih, čeprav so mnogi odhajali tudi na daljše ture. Poglavitni izgovor je bil: »Saj bomo prišli pravočasno nazaj.« Dve tretjini jih je izjavilo, da imajo prvo pomoč. Ob dodatnem vprašanju smo pristali pri obliži ali dveh. Prvo tako jih je skoraj polovica izjavila, da so prebrali nekaj strokovne planinske literature.

Pri vprašanju, o kateri temi, smo spet končali pri zemljevidih in vodnikih. Zelo redki so prebrali kakšen planinski priročnik. Čeprav je bil vrhunec planinske sezone in že krepko čez polovico leta, je imelo skoraj 60% anketiranih v letošnjem letu za sabo manj kot 5 vzponov, 13% pa jih je bilo letos prvič v hribih. Ne glede na to so se odločili za zahtevno ali zelo zahtevno pot v visokogorje. Samo tretjina tistih, ki so se vzpenjali po zahtevnih ali zelo zahtevnih poteh, je imela čelade. Planinci v Vratih so bili krepko pod tem povprečjem. Za konec pa še cvorek o skupini desetih planincev, ki je res zbudila pozornost. Že od daleč je bila videti, kot da bi prišla s snemanja nanizanke »Izgubljeni v vesolju«. Le redki so imeli nahrbtnik, nekaj jih je bilo v supergah in niso vedeli, kje so. »Kam pa greste?« »Na Triglav!« »Po kateri poti?« »Nimamo pojma, ampak saj so markacije.« »Tudi obutev ni najprimernejša.« »No, to je pa naš problem.« »Kdo je pa vaš vodja?« »V koči je, še spi.« In so odšli proti Pragu. Čez pol ure je prišel še preostanek skupine in se usmeril proti Tominškovi poti. »Hej, vaši so šli čez Prag.« »Kar pustite jih - malo so zmedeni,« je rekel vodja, zamahnil z roko in odšel. Namesto sklepa: kljub mnogim izrečenim opozorilom o neprimerni oziroma nepopolni opremini ni nihče spremenil svojega cilja.

Po gradivu GRS povzel Vladimir Habjan